

ע"פ 2508/21 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2508/21
ע"פ 2630/21

לפני:
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט ע' גרוסקופף

פלוני המערער בע"פ 2508/21
והמשיב בע"פ 2630/21

נ ג ד

מדינת ישראל המשיבה בע"פ 2508/21
והמערער בע"פ 2630/21

ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי
בירושלים (השופט א' רובין) מיום 2.3.2021 בת"פ
40043-08-18

תאריך הישיבה: כ"ט באייר התשפ"ב (30.5.2022)

בשם המערער בע"פ 2508/21
והמשיב בע"פ 2630/21 עו"ד עלא תלאווי

בשם המשיבה בע"פ 2508/21
והמערער בע"פ 2630/21 עו"ד הדר פרנקל

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

עמוד 1

ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט א' רובין) מיום 2.3.2021 בת"פ 40043-08-18 (למען הנוחות, המערער בע"פ 2508/21 שהוא המשיב בע"פ 2630/21 יכונה להלן: המערער, והמשיבה בע"פ 2508/21 שהיא המערערת בע"פ 2630/21 תכונה להלן: המשיבה). במסגרת גזר הדין הושתו על המערער 7.5 שנות מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי ופיצויים לנפגעי העבירה בסך כולל של 40,000 ש"ח. המערער משיג על חומרת העונש והמשיבה משיגה על קולתו.

הרקע לערעורים

1. ביום 13.2.2020 הורשע המערער לאחר ניהול הוכחות בביצוע שלוש עבירות של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק) ועבירה של החזקת אגרופן או סכין שלא כדין לפי סעיף 186 לחוק.

2. על פי עובדות כתב האישום, המערער מתגורר בשכונת אבו ריאלה שבעיסאווייה, בשכנות לנעמן מטור ובנו חליל. לנעמן בן נוסף ושמו אברהים. במהלך תקופה שאינה ידועה במדויק למשיבה, עובר ליום 6.8.2018, פנה המערער לחליל במספר הזדמנויות בכוונה להתגרות בו. ביום 6.8.2018, לאחר ששהו נעמן, חליל ואברהים בביתו של נעמן, יצא חליל מהבית. בעודו עומד מול הבית עבר המערער ברכבו במקום, שאל את חליל מדוע הוא מסתכל עליו, ולאחר מכן יצא מרכבו וניגש אליו. בשלב זה התעורר ויכוח בין השניים, במהלכו החל המערער להכות את חליל ולאיים עליו כי יהרוג אותו. אברהים, אשר יצא מהבית והבחין במתרחש, התקדם אל עבר השניים על מנת להפריד ביניהם. בתגובה לכך שלף המערער סכין שהייתה על גופו ודקר את אברהים בחזהו מצד שמאל, ולאחר מכן דקר את חליל בבטנו. נעמן, אשר שהה בבית עד אותה עת, יצא מביתו למשמע הצעקות וניגש אל המערער. בתגובה דקר המערער גם את נעמן בראשו באזור אוזנו השמאלית. בעקבות האירועים המתוארים התפתחה מהומה במקום, במהלכה הגיעו אנשים רבים ונזרקו אבנים לעבר נעמן, חליל ואברהים אך לא פגעו בהם. כתוצאה מהדקירות נגרם לאברהים פצע מסכן חיים בבית החזה, לחליל נגרם חתך בחלק הימני של בטנו ולנעמן נגרמה חבלה חמורה בראשו.

3. במסגרת הטענות לעונש טענה המשיבה כי בשים לב לחומרת המעשים שביצע המערער, לנסיבות ביצוע העבירות ולמדיניות הענישה הנוהגת, מתחם העונש ההולם צריך לנוע בין 9 ל-14 שנות מאסר בפועל לצד עונשים נלווים. כן טענה המשיבה כי בשים לב לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ובפרט לעברו הפלילי של המערער, יש למקם את עונשו בשליש העליון של המתחם. המערער מצדו טען כי פרק הזמן בו בוצעו המעשים היה קצר ביותר, כי אין כל טענה שנגרם נזק לטווח ארוך למי מהנפגעים, כי עברו הפלילי נוגע לאלמויות כלפי אשתו ולא כלפי אחרים, כי גילו צעיר, בן 36, וכי עול גידול בנו היחיד מוטל כולו עליו. על רקע כל אלה, טען המערער כי יש להעמיד את עונשו ברף התחתון של כל מתחם שייקבע על ידי בית המשפט. המערער הוסיף כי במקרים אחרים הטילו בתי המשפט עונשים של מספר חודשי מאסר, ובמקרים חמורים בהם דובר בתקיפה קשה של יותר מאדם אחד הושת עונש של מאסר בן שנים בודדות. מכאן שאין מקום להטיל את העונש החמור לו טוענת המשיבה.

4. בגזר דינו עמד בית המשפט המחוזי על החומרה הטמונה במעשיו של המערער ועל המסוכנות הנשקפת ממנו. מדובר באדם אשר ללא כל סיבה נראית לעין דקר מספר פעמים שלושה אנשים, כאשר הדקירות כוונו לאיברים חיוניים בגופם וחלקן היו עמוקות ומסכנות חיים. אמנם לא ניתן לקבוע שמדובר באירוע מתוכנן מראש, אולם גם לא מדובר באירוע ספונטני לחלוטין, שכן קדמה לו תקופה מסוימת של התגרות בחליל ללא כל סיבה. יש גם להביא בחשבון לחומרה את העובדה שהמערער הוא זה שיזם את האירוע ושלא מדובר באירוע שנמשך כהרף עין. חלקו של המערער

בביצוע העבירות היה מלא ובלעדי, כאשר עד היום לא הובררו הסיבות שבגינן פעל כפי שפעל ועובדה זו מלמדת אף היא על המסוכנות הרבה הנשקפת ממנו. כמו כן, הנזק שהיה יכול להיגרם כתוצאה מביצוע העבירות הוא נזק של פגיעה קשה ואף אובדן חיים, והגם שלא הוגשו תסקירי נפגעי עבירה, פציעות הנפגעים ימשיכו ללוות אותם עוד תקופה ארוכה. אין ספק שבשל גילו ומהות המעשים, המערער היה מודע היטב לטיב מעשיו ולפסול שבהם. נוכח כל האמור, ובשים לב למדיניות הענישה במקרים דומים, נקבע כי מתחם העונש ההולם נע בין 5 ל-10 שנות מאסר בפועל, בצירוף ענישה נלווית.

5. בבואו לגזור את עונשו בתוך המתחם, התייחס בית המשפט לעברו הפלילי של המערער - שתי הרשעות בעבירות של תקיפת בן זוג ותקיפת בן זוג הגורמת חבלה של ממש, בגינן ריצה עונשי מאסר בפועל. עונשים אלה לא גרמו לו ללמוד לקח ולהימנע ממעשי אלימות, עובדה המחייבת שהעונש המתאים יביא לידי ביטוי ראוי את שיקולי ההרתעה והגמול בעניינו. בית המשפט הדגיש כי לקח בחשבון את מצבו המשפחתי של המערער, אולם נוכח חומרת מעשיו שיקול זה מתגמד בהשוואה לשיקולי הענישה האחרים. בנוסף, המערער לא נטל אחריות על מעשיו, לא עשה כל מאמץ על מנת לחזור למוטב או לתקן את תוצאות העבירות שביצע ואף להיפך, ניכר כי הנפגעים מפחדים ממנו. בצד האמור, משפטו של המערער נמשך זמן רב ויש ליתן לכך משקל מסוים לקולא בעת גזירת העונש המתאים, אולם לא משקל רב הואיל וחלק לא זניח מהתמשכות ההליכים נגרם בעטיו של המערער. על רקע כל אלה הושתו על המערער העונשים שפורטו לעיל.

תמצית טענות הצדדים

6. כאמור, הן המערער והן המשיבה ערערו על גזר הדין. המערער הגיש תחילה ערעור גם על הכרעת הדין, אולם לאחר הדיון שהתקיים לפנינו ובעקבות הערותינו, הודיע המערער כי הוא חוזר בו מערעור זה.

7. לטענת המערער, מתחם העונש שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי מחמיר ביותר ואינו עולה בקנה אחד עם הפסיקה הנוהגת. כמו כן, משעה שלא הוכח כי נגרמו לנפגעים חבלות או נזקים רפואיים לצמיתות, לא היה כל מקום להשית עליו עונש של 7.5 שנות מאסר. אף לא היה מקום לקבוע כי הוא אדם אלים ומסוכן שיש לתת בעניינו משקל לשיקולי הרתעה. בנוסף, יש מקום להתחשב בכך שמצבו של בנו אינו מן המשופרים וכי הוא זקוק לעזרתו. נסיבות העניין מצדיקות אפוא את הפחתת עונשו במידה ניכרת.

8. מנגד, לעמדת המשיבה, לא זו בלבד שגזר הדין אינו מחמיר עם המערער, הוא אף מקל עמו יתר על המידה. מתחם הענישה אינו הולם את חומרת מעשיו ואת המסוכנות הנשקפת ממנו. כמו כן, לא ניתנה הדעת לנזקים הנוספים שנגרמו לנפגעים, מעבר לנזקים הפיזיים, ובכלל זאת לפחד הרב שאוחז בהם מאז האירוע; כמו גם לכך שמדובר בשלושה מעשים בשלושה נפגעים שונים. בכל הנוגע לקביעת העונש בתוך המתחם, בית המשפט לא נתן משקל מספיק לעברו הפלילי הרלוונטי של המערער, המצדיק הענקת מעמד בכורה לשיקולי הרתעה ובטחון הציבור. עמדה זו מתחדדת גם בשים לב לכך שרק בעת האחרונה הורשע המערער בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה והחזקת סכין שלא כדין בגין אירוע דקירה נוסף.

דיון והכרעה

9. לאחר עיון בטענות הצדדים ולאחר שמיעתם בדיון שלפנינו, הגענו לכלל מסקנה כי דין ערעורו של המערער

להידחות ודין ערעורה של המשיבה להתקבל.

10. התערבות ערכאת הערעור בגזר דין תיעשה במקרים חריגים בלבד, בהם נקבע עונש החורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת או כאשר נפלה טעות מהותית בגזר הדין (ראו לדוגמה לאחרונה: ע"פ 292/22 מדינת ישראל נ' חליל, פסקה 10 (29.5.2022); ע"פ 2090/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 9 (29.5.2022); ע"פ 395/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 9 (18.5.2022)). חרף אמת מידה מחמירה זו, מקרה זה נמנה על המקרים החריגים המצדיקים החמרה בעונשו של המערער.

11. אין צורך להכביר מילים על החומרה היתרה הטמונה בעבירות אלימות המבוצעות באמצעות סכין, שלעתים המרחק ביניהן לבין גרימתה של תוצאה קטלנית קצר עד מאוד. חומרתן של עבירות אלו, כמו גם שכיחותן ופוטנציאל הנזק הרב שלהן, מחייבים ענישה מחמירה שתביא להרתעת היחיד והרבים. עמד על כך בית משפט זה לא אחת, בין היתר בענין ע"פ 5449/18 זזן נ' מדינת ישראל (23.6.2019) מפי השופט נ' סולברג כדלקמן:

"שוב אנו נדרשים לפגיעותיה הרעות של תופעת ה'סכינאות'. שוב קופד פתיל חייו של אדם בלהב סכין, רק משום זמינותה. אין לנו אלא להביא את דבריו של השופט (כתארו אז) מ' חשין ז"ל, שנכתבו לפני כעשור ומחצה, אך קולם רם וברור:

'בתי המשפט, בהם בית-המשפט העליון, הוסיפו והתריעו שוב ושוב על אותה מגפה שפשתה במחנה והיא מגפת תת-תרבות הסכין. צעירים נושאים עימם סכינים למיניהן, משל המדובר היה בפריט לבוש הכרחי כממחטה או כדבר אחר שאדם נושא בכיסו כמפתח או כמכשיר טלפון נייד. וסכין הנישאת על גוף במערכה הראשונה סופה שהיא נשלפת וננעצת בגופו של הזולת במערכה השניה' (ע"פ 9133/04 גורדון נ' מדינת ישראל (20.12.2004)).

דומה שהנגע אך ממשיך ופושח בקרבנו. כפי שנזדמן לי להעיר לפני שבועות ספורים סכין המצויה באמתחתו של פלוני מהווה 'מכפיל כוח'; עצם הימצאותה מגדיל עשרות מונים את פוטנציאל הנזק שעשוי להיגרם במקרה של חיכוך אלים, ויש שאף את הסתברות התקיימותו מלכתחילה. יש להילחם בתופעה זו, של נשיאת הסכינים - ומקל וחומר השימוש בהן - דרך השתת ענישה מחמירה ומרתיעה (ראו ע"פ 7682/18 עלקם נ' מדינת ישראל (4.4.2019)) (שם, פסקה 9; וראו גם: ע"פ 79/15 קנדלקר נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (5.5.2015); ע"פ 2556/17 חנניאייב נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (8.8.2018); ע"פ 324/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (8.5.2019); ע"פ 5262/21 אבו סבילה נ' מדינת ישראל, פסקאות 11-12 (16.5.2022)).

12. בענייננו, הצורך בהשתת ענישה מחמירה משתקף לא רק מחומרת העבירות מעצם טבען, אלא גם מנסיבות ביצוען. כאמור לעיל, האירוע מושא כתב האישום החל ביוזמת המערער, רק בשל כך שבעת שעבר ברכבו מול ביתו של נעמן הבחין בחליל מסתכל לכיוונו. המערער לא "הסתפק" באיומים על חייו של חליל ואף לא בפציעתו, והוסיף ודקר באופן מסכן חיים את נעמן ואברהים, שכל חטאם היה רצונם להפריד בין הניצים. נסיבות חמורות אלה מעידות על מסוכנותו של המערער ועל הצורך בהרתעתו.

13. אין לקבל את טענת המערער כי לא נגרם לנפגעים נזק ממשי לאורך זמן. כתוצאה מהדקירות נגרם לאברהים חתך מסכן חיים בבית החזה ברוחב של 20 ס"מ, מרחק 3 ס"מ בלבד מלבו, ובעומק 8 ס"מ. הפצע גרם בין היתר לחשיפת שרירים, צלעות ורקמת הריאה ולדימום באחד העורקים בבית החזה. אברהים פונה לבית חולים שם עבר ניתוח דחוף תחת הרדמה ואושפז להמשך טיפול. דקירתו של חליל גרמה לו לחתך בחלק הימני של בטנו באורך של 15 ס"מ, בעקבותיו הובהל לבית החולים והזדקק ל-14 תפרים. לנעמן נגרמה כתוצאה מדקירתו חבלה בראשו באפרכסת שמאל שיצרה דימום וקרישים שהצריכו תפרים. מדובר בנזקים חמורים ביותר, אשר אף בהיעדר תסקירי נפגעי עבירה, הנפגעים יישאו לעוד זמן רב. כמו כן, כפי שטענה המשיבה ובצדק, הנזק שנגרם לנפגעים כתוצאה ממעשיו של המערער לא התמצה בנזק פיזי. מעשיו של המערער נטעו בלבם של הנפגעים פחד ממשי שהביא אותם להימנע מלשתף פעולה עם רשויות החקירה לאחר ששטחו את גרסתם בערב האירוע; למסור גרסאות סותרות בעדותם בבית המשפט; להעתיק את מקום מגוריהם לשכונה אחרת; ולהימנע מלשתף פעולה לצורך עריכת תסקירי נפגעי עבירה, שהיו עשויים לשקף את הנזקים שנגרמו להם בצורה ברורה יותר. תוצאותיהם של מעשי המערער, תומכים אף הם אפוא במסקנה כי יש להשית על המערער ענישה מחמירה.

14. טעם נוסף ומרכזי המצריך התחשבות לחומרה בענייננו הוא עברו הפלילי של המערער. כאמור לעיל, בשנת 2013 נגזרו עליו 3 חודשי מאסר לריצוי בדרך של עבודות שירות בגין עבירות אלימות - תקיפה סתם של בן זוג ותקיפה הגורמת חבלה של ממש לבן זוג. ענישה זו לא הרתיעה אותו ובשנת 2017 נגזרו עליו 12 חודשי מאסר בפועל בגין ביצוע אותן עבירות אלימות - תקיפה סתם של בן זוג ותקיפה הגורמת חבלה של ממש לבן זוג. אלא שגם בכך לא היה כדי להרתיע אותו מלבצע את המעשים החמורים כלפי הנפגעים מושא ענייננו, וזאת זמן קצר בלבד לאחר שחרורו ממאסר בגין עבירות האלימות כלפי בת זוגו. יתרה מכך, בדיון שהתקיים לפנינו הובא לידיעתנו כי ביום 13.9.2021 הורשע המערער בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה והחזקת סכין שלא כדין בגין אירוע נוסף של דקירת אדם בשכונת אבו ריאלה ביום 30.5.2017, לפני האירוע מושא הערעורים שלפנינו, ונגזרו עליו 6.5 שנות מאסר ועונשים נלווים (יצוין כי ערעורים על הכרעת הדין וגזר הדין תלויים ועומדים בבית משפט זה). עבר פלילי זה מלמד כי לא מדובר בענייננו במעידה חד פעמית של מי שסטה לרגע מדרך הישר אלא רחוק מכך. מדובר במי שסיגל לעצמו דרכי התנהלות אלימות ומסוכנות, כאשר בחירתו העקבית לנקוט באלימות מחייבת נקיטת גישה מחמירה ומרתיעה.

15. על כל האמור יש להוסיף כי נוכח נסיבותיו החמורות של המקרה, עונש המאסר בפועל שהושת על המערער אף מקל עמו ביחס למדיניות הענישה במקרים דומים (ראו והשוו: ע"פ 8718/14 ג'ומעת נ' מדינת ישראל (18.2.2016); ע"פ 8855/12 אלזידאה נ' מדינת ישראל (24.12.2013); ע"פ 9052/10 שטרית נ' מדינת ישראל (3.11.2011); ע"פ 8675/09 דיגנקוב נ' מדינת ישראל (12.1.2011); ע"פ 4314/04 יפים נ' מדינת ישראל (5.9.2007); ע"פ 5262/21 אבו סבילה נ' מדינת ישראל (16.5.2022)).

16. מכלול השיקולים המנויים לעיל מחייבים אפוא השתת עונש חמור מזה שקבע בית המשפט המחוזי. יחד עם זאת, בהתחשב בכך שבסופו של דבר המערער לקח אחריות על מעשיו, ובשים לב לכלל לפיו אין ערכאת הערעור ממצה את מלוא חומרת הדין עם הנאשם, אנו מעמידים את עונש המאסר בפועל שהושת על המערער על 9 שנות מאסר. יתר רכיבי גזר הדין יותרו על כנם.

השופט ע' ברון:

אני מסכימה.

שופט ת

השופט ע' גרוסקופף:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מינץ.

ניתן היום, ח' בסיון התשפ"ב (7.6.2022).

שופט

שופט

שופט ת
